

Selv om meget med tiden er ændret ved Bygholm Å, kan man den dag i dag sagtens fornemme stemningen for et par hundrede år siden, hvor Peder Guldager var møller på stedet.

Slægtsforskning blev til bog om Bygholm Mølle

Tekst: Chr. Rimestad
Foto: Povl Klavsen

Erik Guldager har ført af sine drømme ud i livet. Han har skrevet en bog om Bygholm Mølle og om nogle af de mennesker, som i forgangne tider boede på stedet.

Erik Guldager bor i Børkop, derfor kan det umiddelbart es lidt mærkeligt, at han kastet sin interesse på en gammel vandmølle ved Horsens. Mølleren er nærliggende forklaring. Fra 1776 til 1811 var det nemlig Erik Guldagers tip-tip-oldefar Peter Guldager, som drev møllen.

For en halv snes år siden gik den nu 60-årige Erik Guldager i gang med at forske i sin slægts historie. Det blev til en slægtstavle - og et særlig godt øje til Peter Guldager og hans tid på Bygholm Mølle.

Derfor har tiden de sidste seks-syv år været brugt på at samle materiale til bogen, som har fået titlen »Mølle drift og menneskeliv - en slægt på Bygholm Mølle i det 18. år-

Værket er på 116 sider og sælges hos boghandlerne for 68 kr. Erik Guldager står selv som udgiver, men distributionen sker via edb-firmaet Con-tronic, som hans søn Flemming Steen Jørgensen driver i Randbøl.

Tiden og slægten

Erik Guldager er for kort tid siden gået på pension efter mange år som landpostbud. Det har givet mere tid til at forske i fortiden.

- Det er en hobby, som kræver megen tid, konstaterer han.

Til gengæld er det så mange oplysninger, som lægges frem i bogen om »Mølle drift og menneskeliv«. Erik Guldager ridser kort Bygholms og Bygholm Møllens historie op, han fortæller om bøndernes vilkår i det 18. århundrede, og han gennemgår landboreformerne, som bl.a. betød stavnsbåndets ophævelse i 1788. Alt-sammen betød det noget for møllen, for den var en del af Bygholm gods og dermed ejet af de skiftende slægter her. Møllerne var - med datidens ord - fæstere, omend netop

møller-erhvervet ofte gjorde dem mere velhavende end hovedparten af datidens bønder.

Gift med niece

De fleste sider i bogen er dog koncentreret omkring familien Guldager.

Eller rettere: Det starter med Peder Mønster, født i 1711 og fra 1755 til sin død i 1775 fæster på Bygholm Mølle. Han havde en niece, Anna Dorothea Mønster, som i 1776 blev gift med Peder Guldager. Dermed var der banet vej for, at Guldager-slægten kunne rykke ind på Bygholm Mølle.

Da Peder Guldager døde i 1811, blev møllen overtaget af sønnen Christian Thansen Guldager. Det varede til 1823, hvor han via et giftermål blev ejer af Aarhus Mølle. Og d& slutter Erik Guldager sin be-

Utilfredse borgere

Noget af det, som har optaget Erik Guldager under arbejdet med bogen, er de tvister, der var mellem Bygholm og borgerne i Horsens om mølle drift.

Bygholm Mølle havde eneret på maling af korn fra gårde og huse i Horsens og omegn. Det havde nogle af horsensianerne svært ved at acceptere, og i sidste halvdel af 1700-tallet blev der gjort flere forsøg på at få monolet ophævet.

Beholdt privilegierne

Borgernes kamp var ikke helt forgæves. De påpegede, at de ikke på Bygholm Mølle kunne få udført grubning og sigtning. Efter en del tovtrækkeri fik de i 1790 lov til at bygge en vejrmølle i Horsens, hvor disse opgaver kunne klares.

Men - som Bygholms ejer Lars de Thygeson havde anet - borgernes mål gik videre. De ville have alle mølle-opgaver placeret på den nye mølle, som lå mere centralt end Bygholm Mølle. Det blev der så ført proces om i de efterfølgende år. Enden blev dog, at Bygholm Mølle beholdt sine privilegier.

Nogle få år efter - i 1802 - blev der sat et sidste, men effektivt punktum for stridighederne. Da købte de Thygeson i 1802 nemlig vejrmøllen i Horsens.